

درس سوم فلسفه جهان علی و معلولی

- ۱- انسان از همان اوایل کودکی دو پرسش مطرح می کند که عبارتند از و.....
 - ۲- انسان با سوال از می کوشد از طریق استدلال رابطه های علی میان پدیده ها را بشناسد .
 - ۳- انسان با سوال از " چرایی " می کوشد از طریق به رابطه ی و میان پدیده ها را بشناسد
 - ۴- یکی از کهن ترین مسایل فلسفه چیست ؟
 - ۵- نخستین مساله ای که ذهن بشر را متوجه ساخته و او را وادار به تفکر و اندیشه کرده است را بنویسید ؟
 - ۶- انسان از همان ابتدای ظهور خود بر روی کره ی خاکی به دنبال بوده است و برای یافتن پدیده ها تلاش کرده است
 - ۷- اصطلاح " علت " را تعریف کنید
 - ۸- اصطلاح " معلول " را تعریف کنید ؟
 - ۹- رابطه ی علیت چگونه رابطه ای است ان را تعریف کنید ؟
 - ۱۰- کدام کلمه بازتابی از رابطه ی علیت است ؟
 - ۱۱- پرسش از " چرایی " بازتابی از کدام رابطه در فلسفه است ؟
 - ۱۲- پرسش از " چرا " یعنی و چیست ؛ می باشد
 - ۱۳- رابطه ی علیت یک رابطه ی است یعنی یکی وجودش وابسته به دیگری است .
 - ۱۴- منظور از اینکه " رابطه ی علیت یک رابطه ی وجودی است " را بنویسید ؟
 - ۱۵- آیا رابطه ی علیت مثل رابطه ی دوستی است ؟ توضیح دهید
- جواب : خیر در رابطه ی دوستی ابتدا دو فرد وجود دارند و از مقایسه ی این دو فرد میان آنها رابطه ی دوستی برقرار می شود اما در رابطه ی علیت دو طرف از ابتدا وجود ندارند بلکه یک طرف رابطه که علت است به طرف دیگر رابطه که معلول باشد وجود هستی می بخشد . یعنی معلول وجود هستی خودش را از علت می گیرد
- ۱۶- فرق اساسی رابطه ای مثل علیت و رابطه ای مانند دوستی و رابطه ی جاذبه و غیره چیست ؟ جواب این سوال همان جواب سوال ۱۵ هست
 - ۱۷- دکارت ؛ در پاسخ به این سوال که کودک رابطه ی علیت را از کدام طریق " حس و تجربه یا عقل و استدلال یا راهی دیگر به دست می آورد چه پاسخ می دهد ؟
 - ۱۸- تجربه گرایان یا امپریست ها چه کسانی هستند ؟ جواب : آنها کسانی هستند که هر چیزی را از طریق حس و تجربه تحلیل می کنند .
 - ۱۹- دید گاه امپریستها یا تجربه گرایان در مورد رابطه ی علیت و اینکه چگونه به دست می آید را بنویسید ؟
 - ۲۰- دیوید هیوم یک فیلسوف است .
 - ۲۱- دیوید هیوم امکان معرفت از طریق و بدون را رد می کند
 - ۲۲- دیوید هیوم معتقد است که معرفت چگونه به دست می آید ؟
- جواب : او یک فیلسوف تجربه گرا است و او معتقد است که معرفت فقط از طریق تجربه و حس به دست می آید نه از طریق استدلال عقلی
- ۲۳- نظر هیوم در مورد به دست آمدن رابطه ی علیت را توضیح دهید ؟
- او معتقد است که درک علیت از طریق حس و عقل نیست . او فهم علیت را ناشی از یک عادت ذهنی می داند به این معنا که وقتی انسان دو پدیده را به صورت متوالی و مکرر و پشت سر هم ببیند به دیدن این دو پدیده پشت

سرهم عادت می کند و حادثه ی اول را علت برای حادثه ی دوم قرار می دهد پس علت یک امر روانی ناشی از توالی پدیده ها است و دیدن پدیدهها پشت سرهم علت را به ذهن تداعی می کند مثلاً بر اثر تکرار مشاهدی خورشید و روشن شدن زمین در ذهن ما تداعی می شود که خورشید علت روشن شدن زمین است. ما با حس فقط طلوع خورشید و روشن شدن زمین را می بینیم اما دیگر حس چیزی به اسم علت را نمی بیند پس فهم علت فراتر از حس است.

۲۴- از نظر هیوم چه رابطه ای میان فهم علت و استفاده از حواس وجود دارد توضیح دهید؟

فهم علت از طریق حواس نیست و چیزی فراتر از حس است زیرا حس فقط می تواند اجسام و رنگها و شکل ا و اموری از این قبیل را به ما نشان دهد و علت چیزی نیست که ما بتوانیم آن را با حس ببینیم و قابل رویت با حس نیست.

۲۵- نظر کانت در مورد فهم اصل علت را توضیح دهید؟ جواب سه خط آخر ص ۱۹ کتاب

۲۶- چرا کانت در صدد برآمد تا بتواند جایگاه اصل علت را حفظ کند

جواب: کانت می دانست که دانش بشر متکی به اصل علت است و دانشمندان علوم طبیعی با پذیرش ضمنی این اصل در جستجوی علل حوادث یر می آیند و به این راحتی نیست که کسانی مانند هیوم و تجربه گرایان اصل علت را انکار کنند. به خاطر همین در صدد برآمد تا جایگاه اصل علت را حفظ کند.

۲۷- فلاسفه ی مسلمان معتقدند که اصل علت تجربی است یا یک قاعده ی عقلی؟ چرا

۲۸- چرا فلاسفه ی مسلمان معتقدند که اصل علت یک اصل عقلی است نه حسی و تجربی؟

۲۹- چگونه از طریق اصل " امتناع اجتماع تناقض " درمی یابیم که پدیدهها خود به خود وجود نمی آیند؟

۳۰- ابن سینا به گونه ای در مورد علت سخن گفته که گویی پاسخی است برای کدام نظر و کدام فیلسوف اروپایی جواب: برای هیوم و تجربه گرایانی که معتقدند علت از طریق تجربه به دست می آید

۳۱- کسی که تجربه گرا است نمی تواند تبیین قانع کننده ای از علت ارایه کند، دلیل و پاسخ ابن سینا به چنین افرادی چیست؟

۳۲- کشف علل امور طبیعی از چه طریقی ممکن است توضیح دهید؟

۳۳- در مورد اصل سنخیت علت و معلول توضیح دهید این اصل چه می گوید؟

۳۴- آیا همه ی انسانها طبق اصل علت رفتار می کنند یا مثال بیان کنید؟

۳۵- کدام دسته از فیلسوفان عقلی بودن اصل سنخیت را قبول ندارند؟ جواب: تجربه گرایان

۳۶- آیا فهم اصل سنخیت عقلی است؟

۳۷- نتایجی که از اصل سنخیت علت و معلول به دست می آید را بنویسید؟

جواب: ۱- انسان از هر چیزی انتظار آثار متناسب با خودش را دارد به همین دلیل می کوشد تا ویژگی های هرشی را بشناسد و به تفاوتهای آن با اشیا دیگر پی ببرد تا بهتر بتواند آثار و خواص ویژه ی آن شی را شناسایی کند

۲- با اصل سنخیت جهان دارای نظم می شود و این نظم جهان پشتوانه ی عقلی دارد. ۳- دانشمندان با تکیه بر این اصل تحقیقات علمی خود را پیگیری می کنند دانشمندان برای کشف علت پدیدهها بر اساس اصل سنخیت به دنبال عواملی می روند که با آن پدیده تناسب بیشتری دارد

۳۸- در میان رفتارهای انسان ها موردی را مثال بزنید که نشان دهد اصل سنخیت علت و معلول مورد پذیرش آنها است؟

۳۹- منظور از اصل وجوب علی و معلولی چیست توضیح دهید؟

جواب : یعنی اینکه معلول با قطع نظر از علت خود امکان ذاتی دارد یعنی نسبت ان به وجود و عدم یکسان است یعنی یک ممکن الوجود است و خودبه خود وبدون دخالت یک عامل دیگر نمی تواند از حالت تساوی خارج شود مثل دوکفه ی ترازو. بنابراین باید عاملی از بیرون شی بر سران بیاید و این عامل برای معلول همان علت یعنی واجب الوجود است وقتی علت امد معلول باید به وجود اید یعنی وجود ان ضرورت پیدا می کند و این معنای همان اصل وجوب علی و معلولی است .

۴۰- اصطلاح واجب الوجود بالغیر را تعریف کنید ؟

۴۱- حالت یک معلول را که ذاتا ممکن الوجود است به چه چیزی تشبیه کرده اند ؟ منظو راز این تشبیه چیست توضیح دهید ؟

۴۲- این سخن ابن سینا " آنچه به معلول ضرورت وجود می دهد علت است " را توضیح دهید ؟

۴۳- مشخص کنید هر یک از عبارات زیر دیدگاه کدام فلاسفه یا شخص است

الف- علیت حاصل توالی پدیده ها است

ب- علیت جزء ساختار ذهن انسان است

ج- چون انسان از جهت ذاتی ممکن است نیاز به علت دارد

د- اصل علیت یک اصل تجربی است

ه- چون انسان از جهت وجودی فقیر است نیاز به علت دارد

و- اصل علیت یک اصل کاملا عقلی است

ز- چون انسان وجودی وابسته دارد نیاز به علت دارد

ط- انسان از علیت درک فطری دارد و جزو مفاهیم

اولیه اس

ظ- علیت خودش در ذهن انسان است و ازجایی کسب نشده است و جزو مفاهیم پایه ای ذهن انسان است

۴۴- درجملات زیر موارد غلط را درست کنید و بگویید کدام گزینه ها درست هستند

۱- کهن ترین مساله ی فلسفه مساله ی مغایرت وجود و ماهیت است.

۲- انسان از همان ابتدای ظهور خود بر روی کره ی خاکی به دنبال چیستی پدیده ها بوده و برای یافتن علت آنها تلاش می کرده

۳- در رابطه ی علیت , علت وجود خود را از معلول دریافت کرده و این علت است که به معلول وابستگی دارد

۴- کلمه ی "چرا" بازتابی از رابطه ی علیت است و چرا یعنی " علت این حادثه چیست "

۵- رابطه ی علیت مانند رابطه ی دوستی است که دران ابتدا وجود دوطرف فرض می شوند و سپس میان آنها دوستی برقراری شود

۶- امپریستها یا تجربه گرایان معتقدند که انسان از طریق عقل به توالی پدیده ها پی می برد و رابطه ی علیت را بنا می نهد

۷- هیوم یک عقل گرا است و امکان معرفت از طریق استدلال عقلی وبدون تجربه را رد می کند و می گوید درک علیت از این طریق هم ممکن نیست

۸- دکارت معتقد است که توالی حوادث و تکرار آنها در ذهن علیت را تداعی می کند و سبب می شود که یک حادثه را علت حادثه ی دیگر معرفی کنیم

۹- کانت سخت تحت تاثیر نظرتوالی حوادث دکارت قرار گرفت و درصدد برآمد تا راهی بیابد تا بتواند جایگا اصل علیت را حفظ کند

۱۰- ابن سینا پنج قرن پیش از هیوم زندگی می کرده اس و به گونه ای از علیت سخن گوفته که گویا با نظر هیوم در مورد علیت مطابقت دارد

- ۱۱- ابن سینا معتقد است که ما از طریق حس و تجربه فقط به دنبال هم آمدن یا همراه هم آمدن برخی پدید ها را می یابیم اما به دنبال هم آمدن دو حادثه به معنای علیت نیست .
- ۱۲- فیلسوفان مسلمان معتقدند که درک اصل علیت کار عقل است اما برای اینکه علت حوادث طبیعی را بدانیم باید از حس و تجربه ی خود استفاده کنیم .
- ۱۳- اینکه هر معلولی از علت خاصی صادر می شود و از هر علتی به وجود نمی آید, یعنی میان علت و معلول سنخیت وجود دارد
- ۱۴- با قبول اصل وجوب علی و معلولی می توان برای نظم جهان پشتوانه ی عقلی قایل شد .
- ۱۵- دانشمندان با تکیه بر اصل وجوب علی و معلولی تحقیقات علمی خود را پیگیری میکنند
- ۱۶- همه ی انسانها برطبق اصل سنخیت علت و معلول رفتار می کنند
- ۱۷- ممکن الوجود زمانی که توسط علت لباس هستی بپوشند و وجود آنها به واسطه ی علت واجب شود به آنها واجب الوجود بالغیر گفته می شود .
- ۱۸- درمورد ممکن الوجود ها که نسبت به وجود و عدم تساوی هستند , عقلا محال است که آنها بدون هیچ عاملی از این حالت یکسانی خارج شوند و نیاز به یک عامل بیرونی به نام علت دارند .
- ۴۵- شعر زیر کدام اصل فلسفی را تایید می کند ؟
چوبد کردی مشو غافل زافات که واجب شد طبیعت را مکافات

۴۶- جدول زیر را کامل کنید

نام فیلسوف	درک و فهم علیت	نکته ی مهم
دکارت		
امپریستها		
هیوم		
کانت		
ابن سینا		
فیلسوفان		

- ۴۷- نیاز معلول به علت را از نظر ابن سینا و ملاصدرا مقایسه کنید با توجه به درس دوم و سوم
جواب : ابن سینا این نیاز معلول به علت را امکان ذاتی یا امکان ماهوی موجود می داند یعنی چون معلول ممکن الوجود است و مثل دو کفه ی ترازو ذاتا نسبت ان به وجود و عدم یکسان است و عقلا محال است خودش

خود به خود بدون هیچ عاملی از این یکسانی خارج شود پس نیاز به یک عامل بیرونی دارد تا آن را از این حالت تساوی خارج کند / وان همان علت است

از نگاه ملاصدرا به جای نگاه کردن به ماهیت اشیا و حالت امکانی آن نسبت به وجود و عدم، وقتی به دو واقعیت نگاه می‌کنیم می‌بینیم که این واقعیات عین وابستگی و نیازند ملاصدرا این وابستگی و فقر وجودی را امکان فقری نامید این موجودات برای برطرف کردن فقر خود باید به منبعی متصل باشند که غنای ذاتی و بی‌نیاز باشد و این منبع همان خداوند متعال است و همه ی موجودات ب او وابسته هستند .

- ۴۸